

# 'Ze leefden nog lang en gelukkig'

ALS JE HET NIET KUNT VERTELLEN: SPELTHERAPIE

Sonja is tien jaar, ze woont bij haar opa en oma. Haar moeder heeft psychiatrische problemen en kan niet goed voor haar zorgen. Sonja heeft het naar haar zin bij haar opa en oma. Ze is meestal een vrolijk meisje. Ze gaat naar speltherapie omdat de contacten met haar moeder niet goed gaan. Sonja vraagt zich af waarom ze niet bij haar moeder kan wonen, of haar moeder misschien niet meer van haar houdt. Sonja is soms boos en verdrietig omdat haar moeder gemaakte afspraken niet nakomt. Wat ze voelt kan ze niet aan anderen uitleggen.



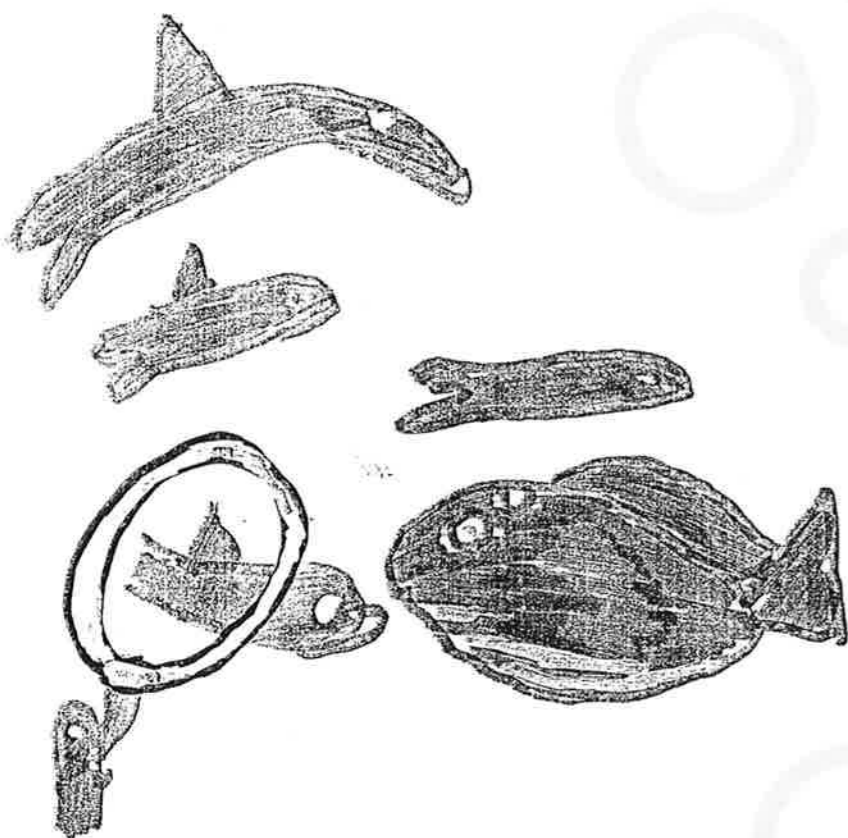
Speltherapeut Marja Koene: "Het is voor een therapeut niet nodig om het naadje van de kous te weten."

ontwikkelingsachterstand. Sinds januari 2005 werkt ze voor De Waerden. Zij heeft vooral te maken met kinderen uit het MLK en ZMLK-onderwijs. Marja: "In essentie is er geen verschil tussen speltherapie voor kinderen zonder of met verstandelijke handicap. Een kind, al dan niet gehandicapt, wordt aangemeld omdat het door emotionele problemen vastloopt of dreigt vast te lopen in zijn omgeving. Kinderen met een verstandelijke handicap hebben vaak wel minder mogelijkheden om zich uit te drukken met taal. Soms moeten deze kinderen meer gestimuleerd worden om te spelen. De therapeut is vaak directer in het handelen door het bieden van structuur en duidelijkheid. Ook de mogelijkheden van het kind, de leeftijd en de interesse spelen een rol."

In het geval van Sonja wist Marja dat het meisje dol was op dolfijnen. Tijdens de eerste sessie lagen die daarom op een plek in de speelkamer die Sonja niet over het hoofd kon zien.

## Er was eens een dolfijn

Sonja speelde met de dolfijnen. Iedere keer als ze in therapie kwam maakte ze verhalen in de waterbak en in het zand. De dolfijn beleeft allerlei avonturen en doet mee aan dressuurwedstrijden.



Spelen is een manier voor kinderen om op verhaal te komen en grip te krijgen op de wereld om hen heen. Spelen om te verwerken wat je hebt meegemaakt of spelen om te 'vertellen' wat je bezig houdt kan soms onder begeleiding van

een therapeut gebeuren. Dit heet speltherapie. Kinderen zonder handicap hebben hier baat bij, maar het helpt ook kinderen met een verstandelijke handicap. Marja Koene is speltherapeut en heeft zich toegelegd op kinderen met een



Hoe een kind omgaat met de dingen die hem of haar bezighouden is verschillend. Het is de taak van de therapeut om het kind verder te helpen met dat verhaal. Een kind dat met Playmobiel een jungle bouwt kun je vragen stellen over de jungle. Woont de indiaan er alleen? Kent de indiaan de koning? Doordat de therapeut vertelt wat ze ziet (Goh, de schat ligt heel goed verstopt) vertelt het kind zijn verhaal. Het is voor een therapeut niet nodig om het naadje van de kous te weten. Het spel in de spelkamer wordt ook niet vergeleken met de werkelijke situatie van het kind. Het gaat om het spelen van het kind. De therapeut speelt mee en stelt af en toe vragen. Op deze manier wordt een lijn in het spel van het kind gebracht en wordt het verhaal dat het kind vertelt duidelijk. Marja: "Na verloop van tijd werd het duidelijk dat Sonja steeds dezelfde verhalen speelde. Die verhalen ben ik gaan versterken. Ik zei haar dat ze zulke mooie verhalen maakte over die dolfijn en stelde haar voor hierover een boek te maken."

Er was eens een kleine dolfijn, die woonde in de grote zee. Zo begon het eerste hoofdstuk. Sonja vertelde de verhalen en Marja schreef het op. Het ging altijd over een kleine en een grote dolfijn. De kleine dolfijn wilde kunstjes doen met de grote dolfijn, maar dit lukte steeds niet. De grote dolfijn deed haar best, maar begreep de kunstjes niet. Sonja maakte bij ieder verhaal een tekening.

## De kleine dolfijn is heel boos

Marja komt tijdens de therapie allerlei problemen met kinderen tegen. Sommige kinderen van het MLK-onderwijs kampen met faalangst omdat ze op de basisschool op hun tenen hebben

gelopen. Er zijn kinderen die zijn gepest. Maar ook lichamelijke beperkingen kunnen de oorzaak zijn van emotionele problemen. Julia, van tien jaar, is zo'n kind. Door motorische problemen met haar kaak kan ze moeilijk praten en doet dat ook bijna niet. Hierdoor weet haar omgeving niet wat haar dwars zit en verloopt haar ontwikkeling trager. Het is belangrijk dat Julia over haar angst heen komt en kan vertellen wat haar bezighoudt. Verhalen uitspelen kan haar daarbij helpen. Marja: "Het beeld dat Sonja uitzond in het begin van de therapie heb ik versterkt door haar een boek te laten maken." Door het maken van de verhalen en tekeningen 'vertelt' Sonja wat haar bezig houdt." Door de vragen die worden gesteld wordt haar verhaal, de beleving van haar wereld, duidelijk. Haar gevoelens worden versterkt en ze kan met hulp van de therapeut het verhaal zo'n wending geven dat het probleem van de hoofdfiguur wordt opgelost. Niet altijd is er een oplossing, maar dan vindt de hoofdfiguur een manier om met het probleem om te gaan. Sonja vertelt steeds hoe boos en verdrietig de kleine dolfijn is als de grote dolfijn niet met haar wil spelen. Dan verschijnt er een grote walvis, die alle problemen van de kleine dolfijn heeft gezien. "Ik zie dat je boos en verdrietig bent op de grote dolfijn. Misschien kan ik je helpen."

## Mijn verhaal

Speltherapie is systeem gericht, dit betekent dat naast de aandacht voor het kind er ook aandacht is voor de omgeving van het kind. Marja: "Ik vraag ouders of verzorgers of ze de dingen die ik signaleer herkennen en ik probeer het gedrag van een kind aan ouders uit te leggen. Zoals

bijvoorbeeld aan de ouders van Elleke. Dit meisje is zeven jaar en ziet eruit als een kind van tien. Ze functioneert echter op het niveau van een vijfjarige. Het is belangrijk voor haar ouders welke gedragsproblemen hierdoor ontstaan en op welke manier ze hun dochter kunnen helpen. Bij de ondersteuning van de ouders is ook een ouderbegeleider betrokken, waarmee ze hun zorgen kunnen delen.

"Ik weet zeker dat de grote dolfijn veel van je houdt. Kun je opnoemen wat de grote dolfijn wel allemaal goed kan," vroeg de walvis. De kleine dolfijn dacht diep na. En toen wist ze het. Laatst had de grote dolfijn een hoepel vastgehouden en de kleine dolfijn was er door heen gezwommen. Dat was leuk! De walvis zei: "Zie je wel dat je leuke dingen kunt doen met de grote dolfijn. Het is misschien geen echt kunstje, maar jullie hebben samen plezier en dat is het belangrijkste."

Het 'vertellen' van Sonja haar verhaal duurde bijna een jaar. Na het schrijven van het laatste hoofdstuk was de therapie niet direct afgelopen, maar haar verhaal is gespeeld en Sonja is minder verdrietig en boos. Het boekje heeft ze mee naar huis genomen. Ze was er zo trots op dat ze het ook op school heeft laten zien en heeft gezegd "Dit is mijn verhaal".

Het was tijd voor de walvis om afscheid te nemen. Hij zei iedereen gedag en ging weer verder op reis. De dolfijnen hadden zijn hulp niet meer nodig en ze leefden nog lang en gelukkig. ■

